

INDUSTRIA MATERIILOR DURE ANIMALE DIN TELL-UL GUMELNIȚEAN DE LA PIETRELE. REEVALUAREA VECHILOR COLECȚII ARHEOLOGICE

Monica MĂRGĂRIT^a, Meda TODERAȘ^b

^aUniversitatea Valahia din Târgoviște; e-mail: monicamargarit@yahoo.com

^bInstitutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: medatache@gmail.com

Keywords: Gumelnița culture, raw materials, operational scheme, use-wear marks.

Abstract: The tell-settlement of Pietrele is a landmark for the understanding of the Gumelnița communities north of the Danube. Archaeological research began in 1943 under the direction of D. Berciu who subsequently published a synthesis report of the main finds but it was just a quantitative enumeration of items without a description of the technological and use-wear marks on the hard animal material artefacts. Consequently, we tried to identify the number of such archaeological items from the old excavations which are still present in the collection of the “Vasile Pârvan” Institute of Archaeology and then to present a different type of analysis drawing conclusions related to the economic and spiritual characteristics of the Gumelnița community at Pietrele. Firstly, we aimed to identify the raw materials from which the pieces were made. Secondly, typological categories were established. For each of these categories, the operational scheme was reconstituted and then the possible use-wear marks were identified, pointing towards the way the artefacts were used.

Cuvinte-cheie: cultura Gumelnița, materii prime, schemă operațională, stigmat de uzură.

Rezumat: Tell-ul de la Pietrele este un sit reper pentru cunoașterea comunităților gumelnițene de la nord de Dunăre. Cercetările arheologice au debutat în anul 1943, sub conducerea lui Dumitru Berciu. Acesta a publicat un raport de sinteză al descoperirilor, fiind însă vorba despre o simplă enumerare cantitativă, fără o descriere a stigmatelor tehnologice și de uzură prezente pe piesele confecționate din materii dure animale. În consecință, am încercat să identificăm numărul pieselor arheologice provenind din vechile săpături aflate în colecția Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan” și, apoi, să prezentăm un alt tip de analiză, pe baza căreia să putem trage concluzii legate de caracteristicile economice și spirituale ale comunității gumelnițene de la Pietrele. Într-o primă etapă, am încercat identificarea materiilor prime din care au fost confecționate piesele. Într-o a doua etapă, în cadrul grupelor create, au fost stabilite categoriile tipologice. Pentru fiecare dintre acestea, s-a urmărit reconstituirea schemei operaționale și, apoi, identificarea posibilelor stigmat de uzură, care ar putea indica felul în care au fost folosite artefactele.

INTRODUCERE

Tell-ul de la Pietrele este amplasat pe terasa inferioară a Dunării, între satele Pietrele și Puieni (Fig. 1/a), având la începutul cercetărilor arheologice un diametru de 95 m (Berciu 1956). Acestea s-au desfășurat pe parcursul anilor 1943 și 1948 (Fig. 1/b), beneficiind de o prezentare în cadrul unui articol publicat de D. Berciu în 1956, care a oferit un tablou general al descoperirilor. În anul 1943, a fost efectuat un sondaj de 4,70 × 3 m (3 m adâncime), ce s-a concentrat asupra unei locuințe (locuința nr. 1), iar în anul 1948 s-a pornit de la un sondaj de 7 × 7,50 m, îngustat treptat, mergându-se până la o adâncime de 7 m, cu scopul stabilirii stratigrafiei tell-ului. Cel mai vechi strat de locuire a fost atribuit culturii Boian, pe baza fragmentelor ceramice tipice. Stratul II, cuprins între 5,30 m și 3,65 m, a fost atribuit culturii Gumelnița. Aici au fost identificate vestigiile unei locuințe (locuința nr. 2), urmele unei vetre, precum și un depozit cuprinzând 11 lame de silex. Cel de-al treilea strat de cultură (Gumelnița), cuprins între 3,60 m și 1,20 m, era cel mai bogat în materiale arheologice, fiind vorba despre

vase de lut, unelte de corn de cerb (săpăligi, străpungătoare, mânere), unelte de os (sule, dălțițe, lustruitoare) și de silex, pietre șlefuite. D. Berciu (1956, p. 506) atrage atenția asupra faptului că uneltele din corn de cerb au fost distruse în mare parte ca urmare a incendiului din timpul bombardamentului Bucureștiului din martie 1944, ceea ce ar explica și numărul redus de piese regăsite de noi.

În stratul III de cultură a fost identificată locuința nr. 1, asupra căreia vom insista și noi, deoarece o mare parte dintre piesele analizate provin din acest context. Avea o formă pătrată, cu laturile de 5,25 m și o suprafață de peste 27 m². Vatra se afla în colțul de nord-est al casei, având dimensiuni de 1,25 × 1 m. În apropierea vetrei se aflau o figurină zoomorfă din lut, capul unei figurine umane, precum și o figurină feminină, cu brațele pe piept. Pe latura de vest a locuinței, au fost descoperite un vas ceramic, râșnițe, frecătoare, 13 „arșice”/astragale (într-un vas), majoritatea idolilor de os și lut, precum și un cârlig de pescuit de cupru. Inventarul din cupru este completat de un inel și un fragment de ac. În aceeași zonă de vest au apărut și obiectele de podoabă din cochilii, os sau piatră. În